

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING JISMONIY RIVOJLANTIRISH MONITORINGINI OLIB BORISH

Panjiyeva Fotima Dilmurod qizi

*Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs magistranti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning jismoniy rivojlanish monitoringini tashkil etishda amalga oshiriladigan ishlar, ularning mazmun va mohiyati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Jismoniy rivojlanish, monitoring, jismoniy fazilatlar, kuch, tezlik, moslashuvchanlik, chaqqonli.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalar salomatligiga barcha hodimlar jamoasi mas'ul hisoblanadi. Tashkilot hodimlari mudiradan tortib to texnik hodimlargacha hammasi har bir bolaning hayotini muhofaza qilish va sog'ligini mustahkamlash haqida qayg'urishga da'vat etilgan. Bolalarni jismoniy sog'lom o'sishi va rivojlanishi uchun tashkilot rahbari jismoniy tarbiyaga doir barcha ishlarni tashkil etishga javobgardir. Tashkilot hamshirasi va pedagog hodimlar doimi bolalarning sog'ligini nazorat qilib turishadi.

Bularga qo'shimcha tarzda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yiliga ikki marta bolalarning jismoniy rivojlanishini monitoring o'tkazish bolalar sog'lom rivojlanishining asoslaridan biri hisoblanadi. Monitoringni tashkil etish sentyabr-oktyabr va aprel-may oylarida yani o'quv yil boshi va oxirida o'tkazilgani maqsadga muvofiq hisoblanadi. Jismoniy rivojlanish monitoringi jismoniy tarbiya yo'riqchisi, maktabgacha ta'lim tashkiloti hashirasi va guruh tarbiyachisi tomonidan tashkil etiladi.

Jismoniy rivojlanish monitoringini o'tkazishdan maqsad bolalar bilan jismoniy tarbiya va jismoniy tayyorgarlik ishlarini samarali tashkil etishdan iborat. Pedagogik jarayonni qurishning bir qismi sifatida monitoringni yaratish zamonaviy maktabgacha ta'limning dolzarb ehtiyojidir. Ushbu texnologiyadan bolalarni rivojlantirish, tarbiyalash va o'qitish samaradorligini nazorat qilishning asosiy usuli sifatida foydalanish eng muhim insonparvarlik tamoyilini to'liq amalga oshirish imkonini beradi. Pedagogik monitoring ta'lim standartlariga qaraganda kuchliroq usuldir. Bu nafaqat tez kuzatish imkonini beradi balki, ta'lim faoliyati jarayoni va dinamikasi, shuningdek, bolaning sog'lig'i va aqliy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan taqdirda uni o'z vaqtida tuzatish imkonini beradi. Sog'liqni saqlash texnologiyalariga qo'shimcha ravishda, monitoring usulidan foydalanish maqsadga eng qisqa yo'l bilan yondashish imkonini beradi.

Psixologik-pedagogik monitoringning asosiy maqsadi bolalarning sog'lig'i va psixologik farovonligiga mumkin bo'lgan salbiy ta'sirlarning oldini olish uchun o'quv

va dam olish faoliyatini, shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotining atrof-muhit sharoitlarini o'z vaqtida tuzatishdir. Ammo, bundan tashqari, monitoring bolalar bilan jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirish ishlarining eng samarali texnologiyalari va usullarini aniqlash imkonini beradi.

Monitoringni olib borishda ikki xil nazorat turi mavjud: Natijalarni nazorat qilishdan ko'ra jarayonni boshqarishni tashkil qilish qiyinroq. Shuning uchun amalda ikkinchisiga ko'proq afzallik beriladi.

Tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, hozirgi vaqtda nazorat qilish usuli jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirish tadbirlarining sifati va samaradorligini baholash uchun maqbuldir, chunki u bunday natijalarga nima olib kelganini, nima va qaysi davrda og'ishlarni to'liq aniqlashga imkon bermaydi faoliyati kuzatildi va bu faoliyat qanday oqibatlarga olib keladi.

Pedagogik monitoring natija va jarayonni boshqarishning optimal kombinatsiyasiga erishishga imkon beradi, faoliyatni takomillashtirish va uning rivojlanishiga hissa qo'shadi. Uning maqsadi shunchaki faoliyat qanday amalga oshirilayotgani va uning natijalari qanday ekanligini bilish emas. Bu pedagog va umuman maktabgacha ta'lim tashkiloti imkoniyatlarini kengaytiradigan yangi faoliyat loyihasini yaratishdan iborat.

Shunday qilib, nazorat qilish usuli sifatida monitoring nafaqat boshqariladigan ob'ektlar haqidagi bilimlar bilan to'yingan, balki aniq tadqiqotni ham o'z ichiga oladi. Bu sizga kerakli aks ettiruvchi natijaga erishish va shu asosda yangi amaliyot uchun ko'rsatmalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Monitoringni samaradorlikni baholashda aniqlikka olib boradigan yo'l sifatida ta'riflash mumkin. Mezon va ko'rsatkichlarni tanlash ko'p jihatdan xodimlarning malaka darajasiga, ularning kasbiy mahorati darajasiga, shuningdek tashkilotning tashkiliy madaniyati darajasiga bog'liq bo'lib, ularning eng muhim ko'rsatkichi jamoaning ish qobiliyatidir faoliyatini munosib baholaydi.

Monitoring bolalarning jismoniy fazilatlarini baholash imkonini ham beradi. Jismoniy sifatlarning rivojlanishi kuch, chidamlilik, moslashuvchanlik, ephillik, tezlik ko'rsatkichlari dinamikasi bilan baholanadi. Shuni ta'kidlash kerakki, jismoniy sifatlarning rivojlanish darajasi ham aqliy rivojlanish darajasini, shuningdek, bolada ma'lum moyilliklarning mavjudligini ko'rsatadi. Masalan, chaqqonlik tez o'rganish qobiliyatini rivojlantirishni ko'rsatadi.

Bolalarning jismoniy rivojlanishini baholashda quyidagilar hisobga olinadi:

- tana uzunligi va vazni, ko'krak qafasi atrofi va 3 yoshgacha bo'lgan bolalarda bosh atrofi;
- funksional ko'rsatkichlar: o'pkaning hayotiy sig'imi, chidamlilik koeffitsienti, qo'llarning mushak kuchi va boshqalar;
- teri osti yog' qatlamining rivojlanish darajasi, to'qimalarning tuzilishi, mushaklarning rivojlanishi, mushaklarning tonusi, holati va tayanch-harakat tizimi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishini monitoringi mazmuni 6 ta ish yo'nalishidan iborat:

1. Bolalar salomatligi holati;
2. Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy tayyorgarlik diagnostikasi;
3. Pedagoglarning kasbiy kompetensiyasi;
4. Jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirish ishlari sifati;
5. Uzluksiz ota-onalar bilan ishlash;
6. Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi uchun sharoit yaratish.

Monitoring texnologiyasini o'zlashtirish maktabgacha ta'lim tashkiloti har bir tarbiyachisiga nafaqat o'zining pedagogik faoliyati sifatini oshirishga, balki har bir o'quvchining jismoniy tarbiya jarayonini farqlash va individuallashtirishga imkon beradi.

Jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirish ishlarini monitoring qilishning mohiyati bolalar to'g'risidagi ma'lumotlarni davriy ravishda to'plash va umumlashtirish, ularning rivojlanish dinamikasini va sog'lig'ini kuzatish, pedagogik xulosalarni shakllantirish va tegishli tuzatish tadbirlarini o'tkazishdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Maktabgacha ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya" Tuzuvchi-mualliflar: T.S.Usmonxo'jayev, S.T.Islomova. T.: "Ilm Ziy" nash. 2006.
2. "Maktabgacha yoshdagi bolalarning umumiy va kengaytirilgan jismoniy tarbiyasi". Tuzuvchi-mualliflar: K.M.Mahkamjonov, M.Sh.Rasuleva va bosh. T.: "Ilm Ziy" nash. 2006.
3. "Maktabgacha ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya" Tuzuvchi-mualliflar: T.S.Usmonxo'jayev, S.T.Islomova. T.: "Ilm Ziy" nash. 2006.
4. "Maktabgacha yoshdagi bolalarning umumiy va kengaytirilgan jismoniy tarbiyasi". Tuzuvchi-mualliflar: K.M.Mahkamjonov, M.Sh.Rasuleva va bosh. T.: "Ilm Ziy" nash. 2006.
5. "O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiyalash-yuksak ma'naviyatli kelajak avlodni tarbiyalash negizidir" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Toshkent, 2009.
6. "Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash" (metodik tavsiya). G.Q.Jalolova. Toshkent, 2004.
7. "Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash" (metodik tavsiya). G.Q.Jalolova. Toshkent, 2004.